5de Jaargang. Curacao den 6n October 1888. N° 249

AMIGOE DI CURACAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0,25.
Prijs der Advertentiën van 1 tot 7 regels fl. 0,50, voor elken regel meer fl. 0,07½.

BUREAU VAN DIT BLAD
PLEIN VAN PIETERMAAI, N° 129.
UITSLUITENDE AGENTEN VOOR EUROPA:
P. JOLY & J. MARTIN,
66, RUE LAFAYETTE. PARIJS.
C. LEUCHS & C°
17, BARRETT'S GROVE. LONDEN.

E Coerant aki ta sali toer Dia Sabra.
Su prijs di Abonnement ta fl. 2.— pa tres luna, pagar padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl 10,— pa anja.
Un number só fl. 0,25.
Un annuncio di 1 té 7 regel, fl 0,50, cada regel mas fl. 0,07½.

Een kruistocht tegen de slavernij.

—o—

V.

Na al wat wij over de grootsche onderneming van Kardinaal Lavigerie ter onderdrukking van den Afrikaanschen slavenhandel onder de oogen onzer geachte Lezers hebben gebracht, zal het hun, hopen wij, aangenaam zijn een blik te kunnen slaan in Afrika's binnenlanden, om zich te overtuigen van de bijna niet te overkomen moeilijkheden, waarmede de aanstaande kruisvaarders van den grooten Kardinaal te kampen zullen hebben, indien zij de slavenhalers in hun holen willen bestoken. Een reisverhaal van een der missionarissen, die twee jaren geleden uit Holland naar Afrika vertrok, staat ons toe ons van die moeilijkheden eenig denkbeeld te vormen. Wij laten hier het grootste gedeelte van dat reisverhaal volgen, dat bij wijze van brief uit Afrika aan een vriend te Amsterdam geschreven werd.

—

Gij weet uit mijn telegram dat ik den 23n. April 1887 België verliet. Welnu, wanneer ik buiten rekening laat de enkele dagen, door ons te Algiers, Zanzibar en Tabora doorgebracht, om 't zij onze karavaan te regelen, 't zij eenigermate van onze vermoeienissen uit te rusten, dan zijn wij bijna negen maanden onderweg gebleven.

Natuurlijk is een reisverhaal van Brussel naar Marseille, van hier naar Algiers en Malta voor u van weinig belang. De 35 dagen, die wij van dit laatste eiland af op zee hadden door te brengen, waren allen reeds in staat ons naar het einde der reis te doen verlangen, vooral omdat wij die zeereis te maken hadden in de maanden Mei en Juni bij een tropische hitte, die in de Roode zee vooral — acht dagen lang — ons allen eetlust niet alleen, maar zelfs den adem bijna benam.

Te Zanzibar evenwel begonnen de misères eerst voorgoed. Vaak stonden wij voor uitgestrekte moerassen, die wij moesten doorwaden en die onzen ezels de gelegenheid boden ons de zonderlingste buitelingen te doen maken. Van Bajannyo naar den Kingani scheen mijn lastdier geen andere taak te hebben dan mij kosteloos modderbaden te bezorgen: geen waterplas, of ik werd er soms hals over kop in geworpen. 't Gevolg ervan was, natuurlijk, dat ik in plaats van mijn wit habijt een kostuum aanhad als een baggerman in de amsterdamsche stadsgrachten. Ik rilde daarbij van kou en verwachtte niets anders dan reeds bij het begin onzer landreis met de koorts te gaan sukkelen. Goddank, het bleef bij de vrees!

Om den Kingani over te komen, moesten wij plaats nemen in een inlands vaartuigje, dat uit een enkelen uitgeholden boomstam is vervaardigd. De kunst voor den reiziger met zulk een scheepsgelegenheid bestaat hierin, dat hij zich in het juiste midden weet te houden: ter linker- of ter rechterzijde overhellend, doet hij het bootje kantelen en valt te water als een weerlooze prooi voor de krokodillen, die in de afrikaansche rivieren nu juist geen zeldzaamheden zijn. Wat zouden uw talrijke en kundige ingenieurs hier een weldaden kunnen bewijzen door een flinken bruggenbouw en den aanleg van behoorlijke wegen!

Want denk niet dat onze watertochtjes voor ons de grootste bezwaren opleverden, — de reis te land was al even erg! Nu eens moesten wij langs enge en steenachtige paden opklauteren tegen steile hoogten, dan weer was het halsbrekenswerk om naar beneden te komen, terwijl onze bagage den tocht belemmerde en voor ons het gevaar deed toenemen, dat talrijke en soms voor 't oog onpeilbare afgronden aanboden. Was het niet om klimmen en klauteren te doen, dan had men vaak te worstelen met den tropischen plantengroei in zijn minst aangename verschijning. Dit wil zeggen: dat wij op handen en voeten vaak door diepe ravijnen moesten heenkruipen of vlakten hadden door te trekken, waar struikgewas en distels ons de kleeren van het lijf scheurden en menigmaal niet enkel zich bij de kleeren bepaalden. Dergelijke pleiziertochtjes duurden dan dikwerf twee of drie dagen achtereen. De bosschen in deze streken van Africa zijn zeer uitgestrekt. Het bosch van Mgunda Mkali, dat men moet doortrekken, om in Unyaniembe te komen, is niet minder dan 30 á 40 uren breed: hoe lang het is, weet ik niet met zekerheid. 't Zou mij niet verwonderen, als het uw Vaderland in uitgestrektheid overtrof. Zeven dagen lang duurde onze reis er doorheen, en op die reis ontmoetten wij niet anders dan hier en daar afrikaansche roovers of Rougas-Rougas, die karavanen zonder genoegzame bedekking aanvallen en uitplunderen, en — wat nog veelvuldiger voorkwam — wilde dieren als zwijnen, luipaarden, olifanten en leeuwen.

Van Afrika — zoover ik het gezien heb — kunt ge u geen beter denkbeeld maken dan door u een ontmetelijk groot bosch voor te stellen van honderden uren in den omtrek, waar hier en daar een open plek aan de inboorlingen gelegenheid biedt tot eenigen landbouw. Soms zijn dergelijke bewoonde plaatsen verrukkelijk schoon, door de nabijheid van een bergstroom, een rivier of een bron, die aan den grond een wonderbare vruchtbaarheid bezorgen en den bewoners het planten van manioc, maïs, sorgho veroorloven en den palmboom hoog doen opschieten.

In den regel echter schenken de dorheid van den grond, en de brandende hitte der zonnestralen aan het houtgewas der bosschen slechts een kommerlijk bestaan. De boomen, of liever de verwarde struiken, blijven met takken dicht bij den grond. Zij beletten den reiziger voort te gaan: zij leveren hem geen schaduw, die zoo welkom wezen zou, geen verkoeling, die bij dagelijksche tochten van 5 of 6 uren, maandenlang achtereen, schier onontbeerlijk heeten moet. Heeft men onder gloeiende zonnestralen zijn dagreis afgelegd, dan vindt men al te dikwijls geen druppel water, om een ondraaglijken dorst te lesschen, en zelfs waar dit wel het geval wezen mocht, daar is men nog lang niet zeker van een verfrisschenden dronk! Verbeeld u, op zekeren dag — we waren nog eerst weinig dagen op weg — hadden we reeds lang de weelde van een helderen en koelen dronk ontbeerd: — maar we wisten: tegen het eind van onze dagreis wachtte ons een kostbare, heldere bron. Onze tong kleefde aan het verhemelte, maar wij waren vol goeden moed: straks zouden wij kunnen drinken naar hartelust. Eindelijk.... daar werden wij de nabijheid van het water gewaar aan den frisscheren toon van plant en gewas: wij zien den waterplas.... maar, helaas! tegelijk zien wij dat ons zwart gevolg, bedrevener dan wij, ons vooruitsnelt. Het duurt geen vijf minuten, of al onze lastdragers hebben zich van hun respectieve bagage ontdaan en plassen *en profond négligé* rond in het kostelijke water, dat, natuurlijk, met min of meer verdachte kleuren, ook een beslist afschuwlijken smaak had aangenomen! Mijn teleurstelling over het gebeurde kunt gij begrijpen. Laat mij u er bij zeggen dat ik hier met de afrikaansche zede te doen had, aan welke nu eenmaal niets viel te veranderen, en die ik me in 't vervolg meermalen moest laten welgevallen.

't Spreekt wel vanzelf, dat men, om onder dergelijke onstandigheden te reizen, niet al te kieskeurig we-

FEUILLETON.

KIKO UN MAMA POR SUFRI.

—o—

(*Siguimentoe*).

Pa banda di diez or e mohé i su jioe a lamta para huntoe, manera koe un forza secretoe a move nan, i na mes tempoe nan a grita huntoe:

"¡Ha, ata papa, Jan!"

"¡Ha, mama, ata papa!"

Un sourisa di alegria a doena un expresion nobo na nan cara. Nan a tende zona di un wagen na porta i nan kier a corre bai contra e hende, koe nan tabata spera; ma promé koe nan por a jega na porta, un homber a drenta cas. Mientras é tabata sagudi sneeuw for di su panja, Jan a cohe su manoe tene i é tabata halé como si é kier a hiba su tata mas p'aden. Coe su otro manoe e homber a cohe manoe di su esposa, i el a keda miré coe tristeza. Por fin el a exclama:

"Teresa, nos ta desgraciadoe, bo sa! For di mainta mi ta para na caminda ta busca trabao, i te awor mi no por a haja nada pa mi haci, i mi no a gana ni un cent. ¿Com nos lo haci? Kere mi, Teresa, si bo kier ó no, mihó mi tabata morto."

Com impotente koe palabranan di e homber tabata pa expresa su sufrimentoe grandi, su pena no tabata menos p'esai. Desanimá el a laga su oabez cologa, su bista tabata fihá na suela manera un hende for di conocementoe, i di modo koe é tabata cera su moketa i koe su dedenan tabata krak, hende por a mira koe é tabata bai cai den desesperacion.

Teresa, koe a lubida su mes sufrimentoe comprendiendo pena di su esposo, a pasa su brasa na su garganta bisando coe lágrima na su wowo:

"O, Gerard, no papia asina, esaki lo no dura semper. Ni tampoco no ta bo tin culpa, koe nos ta asina desgraciadoe."

"Papa, papa," Jan a coeminsa grita, "mi tin hamber, ¿mi no ta haja un botram?"

E gritoe-ai a causa e homber un movimiento horribel; toer su miembronan tabata tembla, su bistanan manera di hende loco a cai riba e jioe jorando i el a keda miré un momento asina fiho i furioso, koe Jan a spanta i corre drenta su hoeki i é tabata grita su papa:

"Ai, papa, pordona mi; lo mi no haci mas."

Sin sali for di e excitacion di spiritu i di curpa e homber a bai na cama di su jioe maloe i el a para mira e criatura muriendo, koe ainda a habri su wowo moribundonan mira su papa.

"Teresa," el a exclama, "mira, mi no por soporta mas. A caba; un dia esai mester a sosode."

"¿Kiko bo ta papia Gerard? O, Dios, ¿ki falta?"

E homber, koe tabata sostene un lucha grandi den su coerazon a calma un be; i suponiendo ki ansia el a causa su bon mohé coe su exclamacion, el a cohé na su manoe, bisando casi coe joramentoe:

"Teresa, bo sabi masjá bon; for di tempoe nos ta casá, semper mi a traha; nunca mi a laga un dia pasa sin percura pa bo i nos jioenan ¿Lo mi meste bai pidi limosna despues di diez anja di trabao duroe? ¿Lo mi meste bai camna di porta na porta pidi e pam, koe mi a gana semper coe mi sodó? Teresa, esai mi no por haci......maske nos toer huntoe meste moeri di necesidad i di hamber. Mira, mi ta bira corrá di verguenza, si mi corda esai so. ¿Pidi limosna? No, ainda ta sobra nos algo, koe por doena nos coeminda pa algun dia. Ta duel mi den mi alma, Teresa; ma mi ta bai bende nos garosji di trabao na findisji, koe lo tin aworó. Kizas lo mi por haja trabao den e tempoe, koe e poco placa, koe mi por haja p'e garosji, lo a caba; i e ora-ai nos lo por spar pa mi cumpra un otro garosji. Warda mei ora mas, i lo mi trece coeminda pa bo."

E garosji tabata único instrumento, coe cual e pober i honrado obrero mester a gana su pam; no ta di strauja anto koe el a sufri tautoe p'é resolve na bendé. Su mohé no tabata menos desconsolá ora Gerard a toema e resolucion-ai; ma como su coerazon di mama tabata grita pa judanza pa su jioenan, el a aproba idea di su esposo i el a respondé:

"Si, bai findisji i bende bo garosji numa; pasobra nos pober Jan ta moeri di hamber. Mi mes kasi no por para riba mi pia mas; i e criatura inocente, koe ta droemi pa moeri aja...... O, mara é tabata un angel den cieloe caba, mi pober jioe!"

Aki lágrima a bolbe coeminsa basja riba su pechoe: un movimiento, manera esnan koe el a sinti caba a bolbe ataca Gerard. Sin embargo, el a dominé i desesperá el a sali for di cas.

Lastramentoe di un garosji a zona p'afó, i poco poco e zona tabata bai mas aleuw.

——

III.

Na findisji koe tabatin e dia-ai, tabatin, meimei di hopi otro efecto, un garosji di manoe. Banda di dje garosji tabata para un homber extraordinariamente abatido; coe su braza crusá riba su pechoe, é tabata dirigi su bista jen di lágrima for di riba su garosji na un homber, koe poco mas aleuw tabata bend

zen moet. Maar al heeft men de beste voornemens gemaakt, om de dingen van hun voordeeligste zijde te bekijken, ons europeesch gestel deed eischen gelden die Afrika niet vermocht te bevredigen. Tot aan Kipala-pala ging het nogal; maar daar kreeg ik eerst te doen met dyssenterie en daarna met een vreeselijke koorts, die mij acht dagen achtereen aan de praat hield en eigenlijk nog niet uitgepraat was, toen ik de reis naar Tanganyka moest voortzetten. Ten gevolge daarvan waren mijn krachten zoozeer afgenomen, dat ik om de acht dagen regelmatig weder door hetzelfde praatzieke afrikaansche huiskruis bezocht werd. Dat die bezoeken aangenaam waren, zult gij daaruit kunnen afleiden, dat ik er eens zoo blind van was, dat ik geen letter meer kon zien, een andere maal was het mij op de spraak geslagen: ik kon geen woord fatsoenlijk uitbrengen.

Zoo sukkelden wij door tot einde van November. Toen kwam de regentijd. In sommige opzichten een zegen, in andere een ellende te meer. Gij hebt geen idee van zoo'n afrikaansche regenbui! Een noodweer zoudt gij in Nederland noemen wat wij eenvoudig voor "een Meiregentje" houden. Gij zult zeggen: Nu waart ge de zon toch kwijt, en gij hadt drinken genoeg. Altemaal waar, maar alle verandering was hier geen verbetering. Luister maar. Wij hadden één tent voor ons nachtverblijf. Door en door nat rilden wij 's avonds van koude en hoopten in de nachtrust nieuwe kracht te kunnen verzamelen voor de volgende dagreis. 't Mocht wat! Nauwelijks hadden wij ons uitgestrekt op ons primitief leger, of daar begon het te druppelen eerst, te stralen daarna, te gieten, te spuiten eindelijk van boven uit ons tentdak alsof wij onder de waterstralen van uw *Jan Van der Heijden* tegen brandgevaar moesten beschermd worden. Natuurlijk was daar van slapen of rusten geen spraak meer. En zoo was het dag in dag uit nacht op nacht.

Of ik niet naar het einde begon te verlangen? Gij kunt u zelf het antwoord wel geven. Vooral wanneer gij nog weet dat Onze Lieve Heer, om ons te beproeven, ons voor onze zonden te doen boeten en gelegenheid te geven voor het zieleheil der arme negers iets te offeren, toeliet, dat wij, behalve met het bovengenoemde, hadden te kampen met nog ernstiger moeilijkheden. Er ontstond onwil onder onze begeleiders. Tot vijf of zes maal toe hadden wij onze karavaan te reorganiseeren. Ten getale van 10, 20 of meer, eens zelfs met 130 man tegelijk, liepen onze lastdragers van ons weg en vergaten — dat spreekt van zelf — de hun te dragen gegeven goederen achter te laten. Van Tabora af hadden wij schier niets anders te doen dan voor de voltalligheid onzer karavaan te zorgen, wilden wij niet vallen in de handen van de Rougas-Rougas. De opperhoofden van de stammen, door wier gebied wij trokken, moesten door geschenken op geschenken worden bewogen tot inschikkelijkheid ten onzen opzichte. En eindelijk was er voor ons geen ander middel meer om verder te komen dan met de Rougas-Rougas zelven een overeenkomst te sluiten. Wij namen de roovers in onzen dienst en wel in die mate, dat wij op eenige dagreizen van hier veel meer Rougas-Rougas dan gewone lastdragers met de zorg voor onze veiligheid en die onzer bagage belast zagen. waakzaamheid, voorzichtigheid, en inschikkelijkheid dit van onzen kant noodig maakte, kunt gij gereedelijk beseffen.

In elk geval — wij *zijn* er. Onze brave Rougas-Rougas hebben er óns gebracht: *Salutem ex inimicis nostris.* En de duivel mag wel vreemd staan te kijken, nu al zijn pogingen om ons transport uit Centraal-Afrika verwijderd te houden, tot niets anders geleid hebben dan om— misschien voor de eerste maal van hun leven! — van de Rougas-Rougas (betrekkelijk!) eerlijke lui te maken!

Den 16n. Januari bereikten wij het Tanganyika-meer, waar wij onze wakkere medebroeders vonden, die ons waren voorafgegaan. Nog nooit heb ik met zooveel warmte mijn *Te Deum* gezongen als toen ik er mijn reis mee besloot.

Voorzeker is het relaas van al die bezwaren geenszins bemoedigend voor een negentiende-eeuwschen kruisvaarder. Maar de geest van het christelijk geloof, dat door alle eeuwen heen helden heeft weten te kweken, zal ook nu menige heldenziel weten te scheppen, die voor geen moeilijkheden terugdeinst.

Politiek in Italie.

In de laatste maanden hebben een paar italiaansche liberale bladen een politiek gevaar opgemerkt en aangeduid, waarop van Katholieke zijde reeds lang gewezen was. De *Opinione* en de *Popolo Romano* hebben kostelijke bekentenissen afgelegd, waarop het de moeite waard is onze aandacht te vestigen.

De zoogenaamde fractie der „gematigden" van de liberale partij begint de lagen te ontdekken, die Crispi's radicale politiek de monarchie en de staatsinstellingen legt. Vóór eenige dagen gaf de *Opinione*, het orgaan der oude rechterzijde, een merkwaardig artikel in 't licht, waarin ze met nadruk wees op het aangroeiend gevaar van anarchisme, verdubbeld door het gevaar, dat van clericale zijde dreigt. De *Opinione* dreef echter de edelmoedigheid zoo ver, van te bekennen, dat het eerste grooter was dan het laatste, en dit des te meer, voegde zij er bij, omdat de Kerk, die in andere landen een krachtig voorbehoedmiddel tegen de anarchistische beginselen aan de hand doet, niet bij machte is dit gevaar in Italië te bezweren, wegens haar vijandelijke stelling tegenover den Staat en zijne instellingen. De bekentenis is kostelijk genoeg om ze te onthouden. De *Opinione* erkent hier indirekt, dat het tegenwoordige antagonisme tusschen Kerk en Staat het revolutionnaire radicalisme in de hand werkt en alleen aan de vijanden der monarchie ten bate komt. Dit is van katholieke zijde altijd beweerd. Nu de feiten spreken, geven de liberalen zich in dit punt gewonnen. Zij beproeven wel is waar, de verantwoordelijkheid van dit conflict te doen terugvallen op de Kerk en den Paus, door de Katholieken van oproer en onverzettelijkheid te beschuldigen; maar het is, ongelukigerwijze, voor ieder onpartijdige ontwijfelbaar zeker, dat het huidige conflict, met zijn noodlottige gevolgen niet te wijten valt aan de Kerk, die men tot de rol van slachtoffer gedwongen heeft, maar wel aan 't officiëele Italië, dat het initiatief genomen heeft tot den vredebreuk en weigert de rechten en vrijheden des Pausen te erkennen en terug te geven, die onscheidbaar van zijne hooge zedelijke en maatschappelijke stelling, onontbeerlijk is voor de uitoefening van zijn Apostolisch ambt. Na de *Opinione* komt de *Popolo Romano*. Dit laatste blad, dat een beslist zoo niet volbloed partijganger is van Crispi's politiek, betreurt het, dat de pogingen tot verzoening van Kerk en Staat tot nu toe schipbreuk hebben geleden. De *Popolo Romano* voorziet, dat die mislukking onherstelbare gevolgen na zich kan sleepen. Het liberale orgaan geeft hier een bewijs van scherpzinnigheid, maar heeft geheel en al ongelijk, waar het, evenals de *Opinione*, de schuld ervan op den H. Stoel schijnt te willen werpen. „Leo XIII, zegt het blad, heeft eene vredelievende en verzoenende houding aangenomen tegenover alle Staten van Europa, behalve tegenover Italië." Dit is de feiten in een geheel valsch licht stellen. Ten opzichte van Italië heeft Leo XIII dezelfde inschikkelijkheid, dezelfde toegevendheid getoond, als ten opzichte van andere volken. Wie herinnert zich niet die herhaalde uitnoodigingen tot eenheid, vrede en eendracht, waarbij Leo XIII Italië gedachtig maakte aan zijn glorierijk verleden, aan de weldaden en niet genoeg op prijs te stellen grootheid, die het uitvloeisel waren van zijn verbond met den Paus? De waarheid is in dezen geheel tegenstrijdig met de beweringen van den *Popolo*. Want vooral om zijn houding tegenover het edele Italiaansche land, dat Hij boven alle andere liefheeft, en waarin de Voorzienigheid den zetel van het Roomsch Pontificaat gevestigd heeft, vooral daarom verdient de Paus den Hem wel eens geschonken eeretitel van Vredevorst. Ongelukkigerwijze, is 't maar al te bekend, hoe het Italiaansche gouvernement aan die toenadering des Pausen heeft beantwoord: het heeft zijn aanvallen en vervolgingen verdubbeld. Terwijl de Paus van vrede en eenheid sprak, was de regeering er op uit den strijd te verscherpen en de breuk te vergrooten. Nu roept diezelfde *Popolo*, die zoodanig tegen Kerk en Paus te keer kan gaan, tegen het dreigende anarchisme de hulp van een "conservatieve", dat is, der Katholieke partij in. De gematigde monarchisten, die nu door de radicalen overstemd en achteraf gedrongen gaan worden, hebben loon naar verdienste. Nu zij in den dolzinnigen oorlog tegen Kerk en Paus met de radicalen meêgedaan hebben, is het rechtvaardig, als zij als bedrogen slachtoffers van het politiek tooneel moeten verdwijnen.

NIEUWSBERICHTEN.

CURACAO.

— Bij Koninklijk besluit is de duur der detacheering van den eersten-luitenant der Infanterie *H. Speckman* bij de landmacht in West-Indiën, met drie jaren verlengd en derhalve op zes jaren bepaald.

— Verleden week is te Westpunt, men weet niet door welk toeval, een meisje van 18 jaar te water geraakt en verdronken.

— Blijkens een hier ontvangen kalogram uit Sto. Domingo hebben in den avond van den 1sten dezer maand op het eiland St. Thomas zware zeestormen gewoed.

Op verschillende plaatsen van Sto. Domingo zelf hebben zware regens schade aangericht.

— Morgen, eersten Zondag van October, zal in de O. L. V. K. Kerk te Pietermaai het feest van den Allerheiligsten Rozenkrans plechtig gevierd worden. 's Morgens om acht ure zal Z. D. H. Mgr. Joosten er eene Pontificale Mis opdragen en 's avonds om half zeven zal er een Pontificaal Lof met *Te Deum* en processie plaats hebben.

BUITENLAND.

ITALIË.— Officiëele tijdingen uit Rome melden, dat Italië het protocol betreffende het Suez-kanaal weigert te teekenen, totdat het eene duidelijke omschrijving krijge der aanspraken van Turkije op het grondgebied van de noordelijk Afrika.

FRANKRIJK.— Generaal Bazaine is te Madrid aan eene hartkwaal overleden. De Fransche pers, den dood van den generaal besprekende, laat zich in harde bewoordingen over hem uit, en meldt, dat de te Madrid wonende Franschen weinig eerbied bij zijne begrafenis betoond hebben. Daarentegen is de Duitsche pers van meening, dat hij door

---

otro cos. De vez en cuando e homber desconsolá tabata bati su pia abao, manera algun pensamentoe tristoe tabata apodera nan di dje; ma é tabata cai den un especie di desesperacion ki ora koe su bista cai riba e obheto, koe te n'e tempoe-ai a sirbié p'é gana honradamente su pam di cada dia.

Mientras Gerard tabata para desconsolá ta spera, dos mosa tabata bin pasa; un di nan mester a observa expresion tristoe di cara di e obrero, pasobra el a haci su companjera keda para i el a puntré:

"¿Bo no a mira, Adela, ki un sufrimentoe ta pintá den cara di e homber-ai?"

"¿Cual homber, mi amiga?"

"Até aja, mira com é ta bati su pia abao, com é ta suta su brasa contra su curpa. Sigur ta un desgraciadoe, Adela."

"Kisas, Ana; Dios sabi koe no ta di rabia."

"No, Adela, mi conoce esai masjá bon. Exprecion di verdadero infortunio tin un senjal koe hende no por desconoce. E ta hala coerason sensibelnan n'é i é ta produci un sensacion dusji di compasion; maldad i rabia, al contrario, ta rechasa hende. Mi no ta ekivoeá, mi amiga, e homber-ai ta victima di e invierno largoe-aki. Mira su panjanan no ta susji ni kibrá. Laga nos bam cerca dje; mi ta tribi poentré causa di su sufrimentoe."

E dos mosanan a kita pa bai cerca Gerard; ma ora nan tabata jega cerca dje, hustamente un otro homber tabata papia coe n'é, un homber, koe, mescos koe n'é, ta pertenece na clase di obreronan.

"Bam, Gerard, ta haci muchoe frioe, bam toema un grog."

E pober obrero a bira lomba pa su amigoe, sin respondé. E amigoe, stranjá p'esai, a keda miré den su cara i te ora el a observa com furioso su wowonan tabata, el a grita:

"Gerard, ¿ki falta?

Ainda é no a haja respondi un be. E dos mosanan tabatin tempoe pa jega mas acerca i tende mihó, kiko esun, koe nan tabata considera como desgraciadoe, lo a bisa.

Un boz conmoví, cortá pa un halamentoe di rosca pisá a responde por fin:

"Mira, Tomas, bo ta papia mi di grog, ma mi ta moeri prome, koe mi bebe manera mi ta aki. Ai, si bo sabi, mi amigoe, kiko mi ta sufri....."

E palabranan-ai tabata pronunciá coe un tristeza asina profundo, koe Tomas tabata sintié completamente conmoví; el a troca su moda di chanza i cohiendo manoe di su amigoe desgraciadoe, el a puntré casi coe lágrima den su wowo:

"Gerard, mi amigoe, ¿ki falta? Bo parce hende desesperá di bida. ¿Ta Teresa a moeri?"

"No, no. Esai no a sosode, Dios gracias, Tomas. Ma lo mi conta bo toer cos, pasobra bo ta nos amigoe. Bo sabi Tomas, koe nunca mi tabata floho pa busca pam pa mi familia, i te awe, danki Dios, mi por a gané; ma awor, — awor a caba...... Mi Teresa, mi bon mohé, ai! e pober ta dos dia caba sin come nada; nos Jan ta krimp den otro di hamber; i mi jioe chikitoe, nos Mina, kisas n'e momentoe-aki ja é ta morto...... frioe i falta di coeminda a seca pechoe di soe mama. Bisa mi, Tomas, si mi corda airiba, ¿mi por laga di ta desesperá? ¿Lo bo por pidi limosna, Tomas?

"¿Pidi limosna? No, sigur koe no, ainda mi tin brasa na mi curpa."

"Mi tambe. Ma a jega asina aleuw, koe nos a bende ó hipoteca toer cos koe nos tin, coe excepción di mi garosji di trabao, koe bo ta mira ai. Cuantoe nos mester a spar, Tomas, pa nos a cumpré, i asina tantoe tempoe nos mester a come pam secoe! Ma si ta Dios kier asina, — koe su voluntad sosode. Koe e bendedó jega aki lihé numa, pa koe mi por hiba pida pam pa mi Teresa i mi jioenan."

"Ata e ta bini.....! Bisa mi Gerard, ¿bo ta biba ainda den mes caja Real?"

"Sí."

N'e momentoe-ai e bendedó a jega n'e lugá, caminda e pober obrero tabata para i el a coeminsa grita:

"Cumpradónan, bini acerca! cumpradónan di garosji, jega acerca!"

Gerard su cara tabata presenta un mezcla di sufrimentoe i di alegría, ora el a tende jamamentoe di e bendedó.

E dos mosanan tabata papia na bos abao, di un cos koe parce tabata haci nan contentoe.

E bendedó a coeminsa grita:

"Trinta franc p' e garosji-aki. Trinta franc! — Binticinco franc! é ta asina bon koe nobo, ta por nada. — Binti franc!"

Un di e mosanan a haci un senjal coe cabez, i e bendedó a sigui:

"Binti franc, tin un compradó, binti franc, *niemand meer?*"

Otro hende mas a coeminsa bider riba e garosji; ma e mosa tabata subi su ofrecementoe numa. E bendedó tabata drai su cabez di un banda na otro p'é mira senjal di cumpradónan;

"Binti-un franc!"

"Binti-dos."

"Binti-tres."

"Binti-cuater."

"Binti-seis."

"Binti-ocho."

"Trinta franc."

"Trinta franc, — *niemand meer?*.... pa. — E bendedó a dal su martin.

(***Fin ta sigui***).

zijne landgenooten (onrechtvaardige wijze behandelds.

— Goblet heeft t Amiens het standbeeld onthuld va den kapitein Vogel, die op eene hdhaftige wijze gesneuveld is bij d verdediging dier stad tegen de Euisen in den oorlog van 1870. In ene bij die gelegenheid gehouden rlevoering gaf de minister der Fransien den raad, om de in dien oorlogverkregen les niet te vergeten.

— In den ministenad werd het wetsontwerp ter herzning van de Constitutie, door dei minister-president ingediend, behadeld. De republikeinen stemmenmet het ontwerp in, doch men gloofť dat de Senaat het zal verweien.

— De verminderingvan het budget van Marine, doi de begrootings-commissie voorgdeld, zal het onmiddellijk aftreden ın Admiraal Krantz ten gevolge hben.

Een later telegram eldt, dat de minister van Oorlogle door de begrootings-commissie voorgestelde vermindering der kosın van zijn ministerie aangenomenheeft, maar dat de minister van Nrine steeds de voor zijn ministerie oorgestelde besnoeiing verwerpt.

— Volgens de laatste erichten bij het ministerie van Lanbouw ingekomen, zal de oogst gistiger zijn dan men dacht.

— Boulanger zou denn dezer te Parijs terugkeeren.

— De Kamers zullen n 15n a. s. geopend worden.

— Er is een dekree uitgevaardigd ter vermeerderingder immigratie. Vóór deze wetheeft President Carnot het besluigeteekend, waarbij de voorwaarde van verblijf in Frankrijk bepald worden. *Le Temps* is van meenıg dat de toepassing der nieuwemmigratiewet bijna onmogelijk i en dat zij in beide Kamers tegestand zal vinden. Het blad bevesgt tevens, dat de bezoekers der entoonstelling van 1889 met de rootste hoffelijkheid onthaald zuln worden.

SPANJE.— Duitschld, Oostenrijk en Italië hebben Spıje een voorstel gedaan tot het sluen van een bondgenootschap. De ınisterraad heeft echter besloten, daßpanje zijn vrijheid van handeler behouden moet.

— Te Madrid had er ne vergadering van de "federe" partij plaats, waar de quaest van een genootschap met Oostenjk besproken werd.

DUITSCHLAND. — (der meer schrijft men d.d. van ieruit het volgende:

De jonge keizer van hitschland is een zeer ijverig man hij vervult de talrijke plichten, ie op hem rusten, voldoet aan de drijke eischen, die men aan hemstelt, met de grootste nauwgezeteid. Hij schuwt noch vermoeienen, noch reizen; hij bezoekt enontvangt vorsten, gezanten en deptaties; in den vroegen ochtend bestit hij zijn paard en brengt den halen dag in het veld door, om zijne oepen in oogenschouw te nemen; a 't kort, hij doet alles en meer, dan van hem kan worden verlanį.

Wanneer het geoorloofen tegenover een gekroond hoof passend ware, zou men hem missien zelfs mogen toeroepen: *pas trop de zèle!* overhaast u niet, ga betard uw gang, gij hebt immers aden tijd, en vooral, spreek niet te eel!

Eens keizers woorden egen te zwaar, om lichtvaardig aı het publiek te mogen worden prijgegeven.

De woorden, te Frankfo gesproken, mogen in een soldatenırt weerklank vinden en een soldtennatie met geestdrift vervullen, j waren niet dienende, om den vre te bevorderen en konden slecht ongerustheid en verbittering weken.

Ook de woorden, door d keizer bij gelegenheid van het te ummenburg in de provincie Braıenburg gehouden ridderfeest, geuit waren beter ongesproken geblevı. De bewering toch uit 's keizer mond, dat de adel het beste deel an het volk is, zal hem onder de urgers, die toch de groote meerdeid uitmaken, geen vrienden bezorgen. De *Freisinnige Zeitung* ten minste van den heer Richter doet duidelijk uitkomen dat zulke complimenten voor het volk minder streelend zijn; de Katholieke pers onthoudt zich van alle min eerbiedige opmerkingen, maar men kan toch genoegzaam uit haar korte berichtjes over deze zaak proeven, dat zij gewenscht had, deze woorden niet uit den mond des keizers te hooren.

Het is waar, en wij willen het gaarne ter verontschuldiging aannemen, de keizer heeft deze woorden volstrekt niet gebezigd om het volk te grieven; het zou een beleediging zijn, wanneer men zoo iets van hem mocht denken, maar, wanneer het hem niet gegeven is zijn denkbeelden zoo in te kleeden, dat niemand er door gehinderd wordt, dan doet hij beter te zwijgen of zijne speeches eerst na te laten zien, desnoods te laten corrigeeren.

Van de woorden komen wij weer tot de daden.

Over een paar weken zal de keizer naar Munchen, Weenen en Italië reizen— hoe staat het met Rome en den Paus?

Dat is de algemeene vraag van 's keizers Katholieke onderdanen, die van dag tot dag dringender en zorgvoller worden.

Ofschoon de tegen de Kerk en het Pausdom vijandig gezinde pers voortgaat, te verzekeren, dat de reisplannen zijn vastgesteld, en de keizer bij koning Humbert in het geannexeerde Quirinaalsche paleis zal logeeren, om daardoor de wettigheid van den te Rome zetelenden beheerscher van het éene Italië te erkennen en den Paus als wereldlijk souverein vervallen te verklaren — de officiëele bevestiging van al deze geruchten en positive berichten is voor meer dan de helft tot dusverre uitgebleven —in het paleis van het Vaticaan is men over 's keizers plannen ook nog niet onderricht, en het Katholieke Duitschland koestert nog altijd de hoop, dat de jonge keizer niets zal doen, dat hem de harten van millioenen zijner beste en getrouwste onderdanen onvermijdelijk zou ontvreemden.

Men herinnert aan het voorbeeld der overige vorsten, vooral aan dat van keizer Wilhelm I, die het bezoek van Victor Emmanuel niet te Rome maar te Milaan beantwoordde; daartegenover echter wijst men op het gedrag van Frederik III, die als kroonprins èn den koning èn den Paus bezocht.

Over deze zaak werd het volgende in een gedrukte Katholieke correspondentie uit Europa geschreven:

„Den 7den December 1883 verspreidde het Wolff'sche telegraafbureau de tijding, dat de kroonprins van Spanje naar Rome zou reizen, om den Paus te bezoeken. Den volgenden dag echter werd door deze voor de Katholieken heugelijke tijding een streep gehaald, doordien de telegraaf meldde, dat het bezoek op de eerste plaats koning Humbert gold, wat ook door de *Norddeutsche Algemeine* werd bevestigd.

In de *Kölnische Zeitung* daarentegen kon men lezen, dat prins Bismarck aan keizer Wilhelm I had gevraagd, of niet onder de tegenwoordige omstandigheden een wellevendheidsbezoek bij den Paus was geboden. Van een samenkomst met koning Humbert te Rome was toen nog geen sprake, daar deze te Genua vertoefde, waar de kroonprins hem zijne opwachting wilde maken.

Den 17 December 1883 echter kwam de kroonprins van Pruisen te Rome aan en stapte in de zoogenaamde Palazzina, een dependentie van het Quirnaalsche paleis, af. De heer Von Schlözer, de gezant van Pruisen bij den H. Stoel, begaf zich terstond naar het Vaticaan, om aan den kardinaal-secretaris van staat, Mgr. Jacobini, mede te deelen, dat de kroonprins van plan was den Paus te bezoeken.

Den volgenden dag ging de kroonprins van zijn woning in de Palazzina naar het Pantheon, om een krans op het graf van Victor Emmanuel te leggen. Dan ging hij naar het paleis van het Duitsche gezantschap, waar hij ontbeet en van waar hij in een privaatrijtuig zich naar het paleis op het Vaticaan liet brengen.

Bij Z. H. den Paus Leo XIII vertoefde de kroonprins een klein uur; bij kardinaal Jacobini bleef hij een kwartier, bezichtigde daar de Vaticaansche bibliotheek, de kunstverzamelingen en de Pieterskerk en keerde na een oponthoud van 1¼ uur naar zijn woning terug.

Volgens laatste berichten, die wij hieromtrent ontvangen hebben, zou dit laatste ceremonieel bij het aanstaande keizerlijke bezoek te Rome gevolgd worden.

— De regeering heeft de verspreiding van het dagboek van Keizer Frederik verboden; Bismarck bereidt zich voor eenige daarin voorkomende dwalingen te bestrijden. Vooral eene dat in geschrift te boek staande verklaring, als zou de Kanselier vreezen, dat de Keizer eenige geheimen betreffende Engeland in het licht zou kunnen brengen, wekt groote sensatie in Europa.

Uit de publiek gemaakte uittreksels van het dagboek blijkt: dat Bismarck niet de stichter is van het Duitsche Keizerrijk, dat Frederik zich verzet had tegen het bombardement van Parijs en eindelijk dat er bij de onderhandelingen te Versailles sprake van was om den Keizer de Franschen tot Koning van België te proclameeren.

Dr. Geffken, die, wegens openbaarmaking van Frederik's dagboek, in hechtenis genomen is, verklaarde van den Keizer zelven machtiging te hebben gekregen om het drie maanden na diens dood in 't licht te geven.

— Op zijne reis naar Weenen heeft Keizer Wilhelm Munchen aangedaan, waar hem eene geestdriftvolle ontvangst te beurt is gevallen. Z. M. heeft daar eene redevoering gehouden waarin hij zijn wensch uitgedrukt heeft om de bestaande betrekkingen tusschen Pruisen en Beijeren inniger te maken.

ENGELAND. — In de laatste dagen werden er verschrikkelijke moorden te Londen gepleegd.

— Uit Zanzibar wordt naar Londen geseind, dat er een geschil ontstaan is tusschen de blanken en de negers, die aan het Hof van den Sultan in dienst zijn.

In de Theems heeft men het lijk gevonden van eene vermoorde jonge dame, wiens wonden gelijk zijn aan die der slachtoffers van Witchfield, waar 6 moorden gepleegd zijn. Er heerscht groote ontsteltenis onder het volk. De politie heeft er niet in kunnen slagen de schuldigen te vatten.

— Men zegt, dat de kroonprins van Rusland eene dochter van den Prins van Wales ten huwelijk gevraagd heeft.

OOSTENRIJK.— De liberale oostenrijksche pers is onlangs hevig te velde getrokken tegen Monseigneur Strossmayer, dien zij voor niets minder dan een verrader des Vaderlands heeft uitgemaakt. Aanleiding hiertoe vond zij in een telegram, dat Mgr. gezonden had naar Kiew, bij gelegenheid der feesten, die daar gevierd werden, op den verjaardag der invoering van het christendom in Rusland. Het telegram was van den volgenden inhoud:

Ik heb de eer, met veel genoegen aan het feest van dezen dag deel te nemen. Het erfdeel, dat Sint Waldemir U nagelaten heeft: het heilig geloof, is verrijzenis en leven, licht en roem voor 't russisch volk. Moge God Rusland zegenen en het bijstaan, om in het ware geloof, met Gods hulp en met christelijken heldenmoed, ondanks zijn andere lasten, de groote zending te vervullen, waartoe God het bestemd heeft. Dit is mijn innigste hartewensch.

In de door ons onderschrapte woorden heeft men het staatsgrijp gezien. En in een oogenblik was dit helder als de dag voor alle europeesche liberale redacties en deed het nieuwtje met genoegen de rondte door haar bladen. Men verzweeg voor 't meerendeel, dat bladen van andere kleur, met het weener *Vaderland* aan het hoofd den bisschop schitterend verdedigden. Dit laatste blad gaf rondweg te kennen, dat er in de woorden: *groote zending*, geen spraak kon zijn van materieele grensuitbreiding. Maar er is meer en dit slaat alle averechtsche uitleggingen den bodem in. Toen Monseigneur Strossmayer—na het zenden van zijn telegram aan Kiew — in Croatië kwam, werd hij te Agram en Diakovar met geestdriftige ovaties ontvangen. In de eerste stad werd hij geïnterviewd door een correspondent van een weener blad, die hem onder meer een verklaring van zijn telegram vroeg. De bisschop verklaarde hem, dat hij met de *hooge zending*, waarin men aanstoot vond, niets anders bedoeld heeft dan het herstel der vereeniging der beide kerken, katholieke en russische, onder een algemeen hoofd, nl. den Paus, dien door Christus zelven als opvolger van St. Petrus is aangewezen. Rusland, zeide hij, bezit onder de schismatieke staten de grootste macht. Aan hem komt daarom de voornaamste rol toe. Wanneer Rusland overgaat, zullen de kleine schismatieke volken niet den minsten weerstand bieden. Reeds is er veel in dien geest gedaan, — voegde hij er bij — en op dit oogenblik houden in Rusland vele priesters en leeken er zich mede bezig. Men moet aan den goeden uitslag dier pogingen niet wanhopen: wellicht is die dichter bij dan men denkt!

Een waardiger felicitatie-telegram kon er door een katholiek bisschop wel niet doen overgeseind worden.

— Keizer Frans Jozef is op eene wonderbare wijze van een wissen dood ontsnapt. Door verstrooidheid is hij het terrein voorbijgegaan, waar de artillerie nog bij het einde der manoeuvres schietoefeningen hield zonder letsel is hij er afgekomen.

— De Keizer van Duitschland is te Weenen aangekomen en met groote plechtigheid door den Keizer Frans Jozef ontvangen.

V. S. v. N.-AMERIKA. —De prijs der tarwe in Chicago wordt hooger en die van het meel is 25 percent meer dan in hetzelfde seizoen van verleden jaar.

Volgens berichten van latere dagteekening stijgt de prijs steeds en men gelooft dat het maximum nog niet bereikt is. De speculanten hebben groote winsten behaald.

— De Senaat denkt een wetsvoorstel in te dienen ter verlaging der invoerrechten op suiker met 50 percent.

—Men vreesde, dat de gele koorts zich in de V. S. te zou uitbreiden; met den dag nam de epidemie in Jacksonville toe, doch volgens heden morgen ontvangen berichten wordt zij minder, zoodat de angst der bevolking afneemt.

— President Cleveland heeft de wet bekrachtigd, waarbij de immigratie der Chineezen in de Vereenigde Staten beperkt wordt.

— Volgens berichten uit Rio Grande in New-York ontvangen, zijn de Amerikanen en de Mexikanen weer in botsing gekomen.

— De republikeinen hebben een nieuw wetsontwerp ingediend ter verlaging van het tarief; ofschoon dit ontwerp eene protectionistische strekking heeft, wordt eene vermindering der invoerrechten op suiker er in voorgesteld.

HAITI.— Generaal Seide Télémaque heeft pogingen aangewend om zich van het bewind meester te maken. Zijne tegenstanders zijn er gewapender hand tegen opgekomen en hevig slaags geraakt. De strijd duurde van zeven uur 's avonds tot den volgenden morgen zes uur. Télémaque is daarbij gesneuveld en er waren vele dooden en gekwetsten.

Falsificacion di Historia.

VIII.

Lucha den Papado coe Monarcanan.

Aunke e palabra „*Canossa*" foi promé aja caba no tabata desconoci como lema den campo enemigoe di

Iglesia, nunca el a bira asina general ni nunca é tabata asina hopi be usá den lucha contra Santa Silja, manera foi 14 di Mei 1872, tempoe Bismarck a bisa den *Reichstag* di Alemania: "*No tene cuidao Senjores, nos no ta bai Canossa, ni coe curpa ni coe spiritu.*"

Considerá foi su punto di vista, Bismarck, moestrando su aprobacion coe comprendementoe liberal di historia, a coje un punto basta desgraciadoe. Su promé recompensa tabata un „*Bravo*" di un partida grandi di *Reichstag*. Despues courant liberalnan i algun conservador a repeti Bismarck su palabra den toer sorto di tono: i ta conocí koe esai tabata un pretexto pa nan erigi un monumento, koe awe ta ostenté na Harzburg, bao di nomber di "*Columna di Canossa.*"

E significacion, koe generalmente liberalnan ta [illegible] pa „*Canossa*," ta sali for [illegible] opinion [illegible], koe e penitencia na cual Enrique IV tabata sometí na Canossa, tabata un humillacion di Reino Aleman bao di herarkia, un [illegible] vergonzoso di e Emperador na „ambicion na mando" di Gregorio VII. Un estudio imparcial di historia ta moestra al contrario, koe [illegible] na mando i toer [illegible] koe generalmente ta e [illegible] e ambicion, tabata hustamente di banda di Enrique IV, mientras Papa Gregorio no a moestra otro [illegible] sino di limpia santuari di Iglesia i libré di e impurezanan koe [illegible] ta [illegible]. No solamente Papa [illegible] e Emperador lo ke ta di e emperador, ma [illegible] tabata [illegible] nada mas ardiente koe Enrique i judanza den e lucha pa pureza di Esposa di Cristoe. Te ora koe Enrique a nenga su cooperacion terminantemente, violando di un manera di mas caprichoso vida interior di Iglesia, aplicando medionan di mas impio, te e ora-ai numa Gregorio a acepta lucha i el a desarrolla e forza extraordinario di spiritu, koe solamente por ta moestrá den lucha pa un asuntoe elevá i sagradoe.

Nos no tin di drenta den pormenores di e asunto di Canossa, pasobra *Amigoe di Curaçao* mes a jega di conta toer e historia-ai caba detalladamente na tempoe koe Bismarck, ora el a sinti „*koe ni portanan di fiernoe no tin poder contra Cristoe su Iglesia*," a lubida su palabra orgulloso i soberbio di 14 Mei 1872 i toema caminda pa *Canossa*, anuland su leinan di persecucion cruel contra Iglesia Católica den Alemania. I toer hende koe conoce e asuntoe-ai, manera é ta, no por laga di mira un semehanza koe tin den lo ke tabata sosede den Edad Media riba terreno di Iglesia i Estado coe lo ke ta pasa te ainda den nos tempoe. Den nos tempoe, mes cos koe promé aja. Estado ta busca di haci Iglesia su catiboe. Iglesia no ta baha cabez i é ta apela na e independencia, koe el a ricibi di su Fundador divino. Mes cos koe promé aja. Iglesia kier biba awe ainda na union coe Estado i hiba humanidad, coe judanza di Estado, na su destino elevá: ma Estado no kier tende nada di e destino elevá. é kier *domina* Iglesia i usé pa logra *su obheto particularnan*. I ora Iglesia oponé ai contra, é ta worde tachá di *kier dominá*. No obstante den asina un lucha, Estado di mas poderoso, apesar di toer violencia i manja, no por sostene su terreno. Tempran ó laat bon sintimentoe di pueblo ta lamta contra sostenementoe di un lucha, cual su fin meste bira un „*Canossa*" indispensablemente, pa toer bringadó contra Iglesia.

Otro lucha di Papado contra soberbia i violencia di monarcanan i koe falsificadó di historianan ta presenta como prueba di Papanan su ambicion na domina ta e lucha contra Hohenstaufnan di Alemania.

Coe concordato di Worms, koe Papa Calixto II i Enrique V a haci, a caba promé parti di e lucha grandi, koe den Edad Media tabatin den Iglesia coe Estado, den Papa coe Emperador. Enrique V tabata e último descendiente di e célebre cas di cas di Franconan, bao di cual su dos promé descendientenan imperio Aleman a jega na colmo di poder i di grandeza, p'é bin cai den lodo di violencia i tirania bao di último principenan di e mes cas. Solamente na intervención di Iglesia i di pueblo amante di libertad ta di gradici, koe peligro di un absolutismo, koe lo a mata toer libertad i toer sintimentoe noble, tabata kitá for di caminda.

Cas imperial di Franconan a cai como victima di un husticia vengativa. Heredero di nan bien i nan principio politiconan, despues di poco tempoe, ta Cas di Hohenstaufnan (for di anja 1138 te 1254), bao di cual su [illegible] lucha den Papa i Emperador a coeminsa coe forza atrobe.

Hohenstaufnan tabata Cesaro-papista, coe corazon i coe alma: i [illegible] por a separa nan foi nan tendencia orgulloso. Nan no por a supone imperio di ningun otro manera, sino bao di forma di soberania absoluta. „Coenan"—[illegible] ta scirbi—„a bini un raza riba trono, pa cual, limitenan di nan poder no tabata sino asina tantoe motiboe irresistible pa pasa e limitenan i emprendé cosnan di mas soberbio: hustamente lo ke otro tabata considera como limite naturalnan di nan autoridad! ....

Den Edad Media, na contrario, hende e [illegible] di derecho tabata [illegible] riba e principio, koe toer poder ta [illegible] pa un poder superior. P'esai [illegible] tendencia di Iglesia Cristian tabata for di principio [illegible] poder [illegible] koe tin mas forza, [illegible] i santifiké i dominé pa [illegible] obheto superior, pa cual é meste ta usa." Ma Hohenstaufnan no kier a tende ni sikiera di un [illegible] na e poder spiritual superior-ai, koe no ta maneha sino arma spiritual. Na nan bista imperio meste tabata e dominio absoluto riba [illegible] hende, na cual toer parti di bida tanto eclesiástica como politica meste a somete nan. [illegible] di e principe soberbi nan tabata [illegible] mandado al [illegible] riba Iglesia i Estado, ser Papa i Emperador na mes tempoe. Den asina un diferencia di opinion, ta imposibel pa por tabata evitá un choke den defensornan di toer dos principio. I mas serio e choke mester a bira, na medida koe e sin vergüenzeria, coe cual Hohenstaufnan tabata busca di aplica nan principionan, tabata mas grandi, i e forza di voluntad, coe cual Papanan tabata protesta ai contra, tabata [illegible] mas inflexible. Cientoe anja largoe tabatin un lucha pa morto o bida, koe por fin a caba coe triunfo di Iglesia i decadencia trágica di Hohenstaufnan.

Coe n'e triunfo-ai di Silja apostólica, Europa a keda liber di Bizantismo, koe a mata libertad i civilizacion den Oriente. Principio Cesaro-papista di e Cas imperial di mas orgulloso di Alemania tabata desmembrá i su forza kibrá, te koe Reformadornan a bin lamta su cabez atrobe den siglo XVI. Despues Hegel su teoria di omnipotencia di Estado a bin habri p'e un periodo nobo di florecimiento i den nos dianan e principio-ai ta busca di toer manera i coe toer sorto di medio pa haja aplicacion completoe.

E lucha-ai a coeminsa coe Federico I, jamá Barbarossa (1152-1190), e Hohenstauf di mas grandi i di mas poderoso. E tabata un principe, dotá coe hopi briljante don di cabez i di coerazon i célebre pa accion grandioso i soberbio i p'esai levenda a coroné coe laurel di heroë. Ma lo ke *leyenda* no ta papia di dje, esai *historia* ta conta, esta: koe Barbarossa, soberbio i ambicioso na mando, no kier a soporta ningun derecho riba ó banda di dje, i koe su tendencia tabata continuamente pa recorta derecho i privilegionan di Iglesia, si, somete Iglesia completamente na su capricho. "*Ego quidem mundi dominus*:" mi ta senjor di mundoe," esai tabata su lema favorita. P' esai na Italia el a laga nan coemindé coe n'e palabranan-aki, koe ta revela un doctrina di mas absoluta: *Quod principi placet, legis habet vigorum:*" Voluntad di principe ta lei."

Di un manera masjá exacto e célebre historiador Johannes Janssen ta pinta tendencia di Barbarossa coe n'e palabranan-aki: "Jen di idea di omnipotencia imperial, é tabata busca no solamente un soberania *di hecho* ma tambe é tabata kier pa é ta reconocé como legal *den teoria*. Henter Estado meste tabata personificá den dje. Judá pa su doctor di leinan, é tabata busca di sostene e idea, koe antigüedad pagana ta formá for di imperio. Principio Romano antiguonan, koe un principe no por ta mará pa ningun lei i koe é mes ta fuente di derecho, mester a bini atrobe na vigor".

En cuanto na Federico su comportacion pa coe Iglesia, un Protestant, Leo, ta bisa: "For di principio caba Federico a toema un posicion asina soberbio contra Iglesia, manera nunca algun otro principe di cas di Franconan a haci promé koe n'é. Bao di e punto-ai di bista e no tabata nada miho koe Enrique V." Den asina un situacion di asuntoe lucha tabata inevitable. I Döllinger tin completa razon, ora é ta bisa den su historia eclesiástica: "*[illegible]*"

Esai ta sirbi pa moestra *amor pa [illegible] i conocementoe di historia* di esnan, koe ta inagotable den elogio na sintimentoe *noblenan* di e Emperador, ma koe pa e no tin otro nomber pa e resistencia heroica di Papanan sino "honor koe no ta satisfacé nunca" i "ambicion na dominé."

(*E ta sigui.*)

[illegible]